

PROFESJONSOPPGAVE

1-åringen i barnehagen - omsorg, tilknytning og trygghet

Utarbeidet av:

Beathe Cecilie Tolkmo

Studium:

Deltids førskolelærerutdanning (DEFU 2011)

Innlevert:

Høst 2014

Forord

Jeg vil rette en stor takk til alle som har bidratt og støttet meg gjennom jobben med å skrive denne rapporten. Først vil jeg takke informantene som stilte opp til intervju og observasjoner slik at jeg fikk ta del i deres erfaringer.

Takk til veileder ved Høgskolen i Nesna, Anita Berg-Olsen, for konstruktive tilbakemeldinger underveis i prosessen.

Jeg vil takke mine medstudenter for gode diskusjoner, støtte og hjelp, og heldigvis også mye latter underveis.

Tilslutt vil jeg rette en stor takk til min familie som har vært tålmodig med meg disse siste månedene.

Innhold

Forord.....	II
1.0 Innledning.....	1
1.1 Min førforståelse og faglig ståsted	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Oppbygging av oppgaven.....	2
2.0 Teoridel	2
2.1 Litteraturvalg.....	2
2.2 Hva sier lovverket?.....	3
2.3 Omsorgsarbeid i barnehagen.....	3
2.4 Hvorfor er omsorg og trygghet viktig?	4
2.4.1 Trygg og utrygg tilknytning	5
2.4.2 Regulering av følelser	6
2.4.3 Sekundær omsorgsperson.....	6
2.5 Hva fremmer trygg tilknytning?.....	6
2.6 Emosjonell og atferdsmessig støtte	7
3.0 Metode.....	8
3.1 Metodevalg.....	8
3.2 Valg av innsamlingsmetode	9
3.3 Valg av informanter	9
3.4 Gjennomføring av undersøkelser	9
3.5 Kritikk til undersøkelsen og feilkilder	10
4.0 Analyse og presentasjon av resultat	11
4.1 Intervjuene.....	11
4.1.1 Behov	11
4.1.2 Relasjon.....	11
4.1.3 Foreldresamarbeid.....	12

4.1.4 Aktiviteter.....	12
4.1.5 Oppmerksomhet	12
4.2 Observasjonene	13
4.2.1 Fysisk miljø.....	13
4.2.2 De voksne.....	13
4.2.3 Barna	13
5.0 Drøfting av funn.....	14
5.1 Svar på problemstilling	16
6.0 Avslutning	17
Litteraturliste	18
Vedlegg 1	I
Vedlegg 2	II
Vedlegg 3	III

1.0 Innledning

Andelen 0-3-åringene i norske barnehager er mer enn fordoblet fra 2005 og frem til i dag (Solheim, 2013). Dette stiller nye krav til barnehagepersonalets kunnskap og kompetanse. Gjennom media har jeg observert at det har vært satt søkelys på hvorvidt 1-åringene blir godt nok ivaretatt i norske barnehager.

Barnehagen er det naturlige valget for de fleste familier i dag, og den er kommet for å bli. Solheim (2013) viser til tall fra SSB som sier at fra 2005 til 2009 økte antall 0-3 åringer i norske barnehager med 80 %. I 2011 var 87 % av alle barn (i alt 102 998 barn) under 3 år 41 timer eller mer i barnehagen pr uke. Solheim kaller det en dobbeltsosialisering fordi de tilbringer nesten like mye tid i barnehagen som hjemme. Den største andelen barn har frem til de senere år vært over 3 år, dette har trolig preget barnehagens innhold og førskolelærerutdannelsens fokus (Søbstad m.fl. 2005). Med tanke på den økende andelen av 1-åringene i barnehagen ser jeg på det som svært viktig å tilegne meg kunnskap om denne gruppen.

1.1 Min førforståelse og faglig ståsted

Jeg har gjennom flere år hatt interesse for de yngste barna i barnehagen. Jeg har jobbet som fagarbeider i barnehage i 16 år. De siste årene har i hovedsak vært på småbarnsavdeling. Jeg har registrert den økende andelen av 1-åringene, og sett at de har et annet behov for omsorg og trygghet enn eldre barn. Min førforståelse er at 1-åringen har stort behov for nærhet, voksenkontakt og trygghet i barnehagen. Jeg ser det som viktig å være nær dem og respondere på 1-åringenes signaler. Jeg tenker også at 1-åringen har behov for ro og små grupper. Min erfaring sier at de blir utrygge og urolige dersom det blir mye støy og uro rundt dem. Jeg har registrert at 1-åringene også er flere dager pr uke, og flere timer pr dag i barnehagen enn de var tidligere. Min erfaring er altså at det er flere 1-åringene i barnehagen, og de er mer i barnehagen enn tidligere. Jeg ser at det blir svært viktig å ha kunnskap om disse barna og hva som har betydning for deres videre utvikling. Søbstad mfl sin rapport, jfr. avsnitt 1.0, er skrevet for snart 10 år tilbake, men min erfaring at dette til en viss grad også er tilfelle fremdeles. Forhåpentligvis er den nye barnehagelærerutdannelsen fra 2013, forbedret på dette området.

1.2 Problemstilling

Formålet med rapporten er å finne ut hvordan andre førskolelærere jobber for at 1-åringene skal ha en god hverdag i barnehagen. Hvordan de forstår 1-åringens behov, og hva de gjør for å ivareta dem. Min problemstilling er:

Hvordan ivaretar førskolelæreren 1-åringenes behov for tilknytning og trygghet gjennom omsorgsarbeidet i barnehagen?

Med begrepene tilknytning og trygghet mener jeg individuelle behov for trøst, et fang, stell, mat, søvn, sosial utvikling og læring.

Med begrepet ivaretar tenker jeg en todelt betydning. På den ene siden er holdningene, altså hva de tenker. På den andre siden er handlingene, altså hva de gjør.

1.3 Oppbygging av oppgaven

Jeg har innledningsvis presentert mitt valg av tema, min førforståelse og min problemstilling. I kapittel 2 presenterer jeg mine litteraturfunn som er relevant for problemstillingen. I kapittel 3 presenterer og begrunner jeg metoden jeg valgte for å gjøre undersøkelser. I kapittel 4 presenterer og analyserer jeg funnene jeg gjorde i undersøkelsene. I kapittel 5 blir funnene drøftet opp mot teorikapittelet. Avslutningsvis oppsummerer jeg funnene, og ser om de ga svar på problemstillingen.

2.0 Teoridel

I dette kapittelet redegjør jeg først for hvilken litteratur jeg har valgt, videre presenterer jeg hva jeg fant gjennom litteraturstudiene, som var relevant for min problemstilling.

2.1 Litteraturvalg

Jeg har i hovedsak brukt pensumlitteratur i arbeidet med denne rapporten. For å beskrive hvilke behov 1-åringen har og hva omsorg betyr, har jeg tatt utgangspunkt i Maslows teori om behovshierarki og Tholins definisjoner på omsorg. For å beskrive hvorfor barnehagen er en viktig arena i forhold til barnas utvikling bruker jeg Bronfennbrenners økologiske modell. Ved en tilfeldighet tidligere i studiet, kom jeg over May Britt Druglis bok *Liten i barnehagen*, den vekket min interesse og jeg har valgt å ta utgangspunkt i den. Etter hvert viste det seg at jeg var så heldig at hun skulle ha gjesteforelesning ved Høgskolen i Nesna dette semesteret. Jeg fikk en enda større forståelse av hennes bok gjennom forelesningen.. Drugli beskriver behovet for tilknytning, dette bygger i hovedsak på Bowlbys tilknytningsteori. Drugli

beskriver også konsekvenser for barnet som opplever mangel på god tilknytning, og hun tar for seg hvordan pedagogen må jobbe for å fremme god tilknytning. Vygotskijs teori om støttende stillas og proksimale utviklingszone har jeg tatt med, både for å beskrive hva som er god omsorg, hvorfor den voksnes rolle er viktig og hvordan pedagogen jobber for å fremme god utvikling. Andre forskere jeg har hentet litteratur fra for å drøfte funnene, er blant annet Solheim, Askland og Sataøen. Jeg har brukt Dallands bok om metode og oppgaveskriving som utgangspunkt for struktur og oppbygging av rapporten.

2.2 Hva sier lovverket?

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet, ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling (Barnehageloven § 1 Formål, 1.ledd). Også Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver(2011) sier noe om begrepet omsorg. Barna har rett til å bli møtt med omsorg. Personalet har en yrkesetisk forpliktelse til å gi alle barna omsorg. Dette stiller krav til personalet om å være oppmerksom og åpen overfor hvert enkelt barn, og hver unike situasjon og gruppe.

2.3 Omsorgsarbeid i barnehagen

Filosofen Nicholas Smith, i Tholin (2013) mener begrepet omsorg har røtter helt tilbake til Aristoteles etikk, om idealet om å strebe mot det gode liv, og vise omtanke for medmennesker. Synonymer for begrepet kan være å sørge for, ta vare på eller vise omtanke for medmennesker. Tradisjonelt har omsorg vært sett på i rettlinjert forstand, der omsorgsgiver gir omsorg, mottakeren tar imot, og situasjonen er fullbyrdet. I følge Tholin (2013) har omsorgsmottaker også en aktiv rolle. I barnehagen kan barnet ta initiativ til å få omsorg, og de gir respons på omsorgssituasjonen med verbalt, og ikke-verbalt språk. Omsorgsrelasjonen er fullbyrdet når barnet har gitt respons til den voksne, eller omvendt. Tholin definerer dermed omsorgsbegrepet slik: «En omsorgsrelasjon består av deltakere der begge bidrar og er aktive parter, og hvor forholdet mellom dem kjennetegnes av særlige kvaliteter som begge anerkjenner som omsorg» (Tholin, 2013, s.20). Det ble tidlig vanlig å forklare menneskers handlinger ut fra grunnleggende behov. Den behovsteorien som har fått sterkest fotfeste blant pedagoger er Maslows behovshierarki (Vedlegg 3). Han mener at menneskets behov ikke må isoleres, men ses i sammenheng. Mennesket er et søkende vesen som søker etter noe nytt når ett behov er tilfredsstilt. Noen behov er mer grunnleggende enn andre, derfor har han ordnet dem i et hierarki, der primærbehovene kommer først (Imsen, 2005).

2.4 Hvorfor er omsorg og trygghet viktig?

Den emosjonelle utviklingen står særlig i fokus det første leveåret. Barna etablerer en trygghet eller utrygghet i seg selv og til omgivelsene basert på erfaringer de gjør sammen med nære omsorgspersoner. De lærer å bli kjent med følelsene, og regulere dem gjennom samspillserfaringer med nære voksenpersoner. Foreldrene har størst betydning for utviklingen både på kort og på lang sikt. Men norske barn tilbringer mye tid sammen med personalet i barnehagen, dermed har også barnehagen påvirkningskraft til denne utviklingsprosessen. Dette ansvaret må personalet være bevisst. Vi må ha kunnskap om, og kompetanse til å møte 1-åringen på en best mulig måte (Drugli, 2010). Bronfenbrenners økologiske modell understreker at vi må se barns utvikling i en helhetlig sammenheng. Både oppvekstmiljø, biologiske faktorer og psykologiske faktorer samtidig. Vi må se barnet i de naturlige omgivelsene de hører hjemme. Barna tilhører flere miljøer samtidig; hjemmet, familien, barnehagen, fritidsaktiviteter og lignende. Utover det nærmeste tilhører barna i et bomiljø, som igjen er en del av større deler i samfunnet. Bronfenbrenner mener disse ulike miljøene henger sammen, og han har laget en modell som beskriver dette (Vedlegg 3). Mikrosystemet beskriver det nærmeste miljøet, som familie, nabolag og barnehage. Der barnet er direkte involvert. Mesosystemet beskriver samspillet mellom de ulike systemene. Eksosystemet beskriver formelle og uformelle samfunnskonstellasjoner rundt barnet, der barnet ikke er direkte involvert. Arbeidstidsordninger, foreldrenes jobb og omgangskrets, forskjellen mellom by og bygd kan være noe av det som ligger i eksosystemet. Makrosystemet er det ytterste systemet, som blant annet beskriver sosial- og helsevesenet, utdanningssystemet, økonomiske system og rettsvesen (Imsen, 2005).

Når jeg studerer temaet «omsorg for de yngste barna» dukker begrepet tilknytning raskt opp. Moderne tilknytningsteori er i stor grad basert på Bowlbys arbeider. I følge Bowlby er tilknytningen en motivasjon for å oppnå nærhet og trøst i truende situasjoner (Smith, 2006). En av de sentrale utviklingsoppgavene for spedbarnet er å knytte seg til en eller flere voksne. Dette handler om overlevelse, et menneskebarn greier seg ikke alene og må knytte seg til noen voksne som kan ta hånd om det. Spedbarnet knytter seg til personer som er stabilt til stede, gir fysisk og emosjonell omsorg og er villig til å inngå en nær og positiv relasjon (Smith, 2002 i Drugli 2013). Spedbarnsforskning har konkludert med at behovet for relasjoner er like viktig som mat og drikke for barnet, altså et grunnleggende behov. Barnet har behov for samspill med et medmenneske, og det har behov for å bli sett. (Askland og Sataøen, 2000).

2.4.1 Trygg og utrygg tilknytning

Drugli (2013) viser til Ainsworth som skiller mellom trygg og utrygg tilknytning. En trygg tilknytning kjennetegnes ved at barnet stoler på at omsorgspersonen er tilgjengelig og gir dem trøst ved behov. Det er viktig for barnets utvikling at det har minst en trygg tilknytningsrelasjon. For å etablere trygg tilknytning må barnet ha gjentatte erfaringer over tid med sensitiv omsorg fra omsorgsgiver. Vedkommende må fungere som en trygg havn når barnet har behov for trøst eller støtte. Omsorgspersonen vil i liten grad forstyrre barnet når det er rolig, fornøyd og opptatt med sitt. Det er rom for både nærhet og adskilthet. Barnet vil bruke sin energi på å utforske verden rundt seg, og det føler seg trygg på at det kan søke nærhet i omsorgspersonens trygge havn ved behov. I situasjoner der barnet opplever frykt og uro er det ikke i stand til å utforske og lære. Trygg tilknytning har betydning både for den emosjonelle utviklingen og den kognitive utviklingen. Trygg tilknytning fremmer mulighetene for å lære og mestre sine omgivelser.

Utrygg tilknytning vil oppstå når samspillet mellom barnet og omsorgspersonene ikke er preget av sensitivitet og forutsigbarhet. Barnet vil da ha vansker med rolig utforskning av omgivelsene fordi det ikke kan stole på at de er en trygg havn å søke til dersom det skulle bli behov. Disse barna kan bli veldig klengete for å opprette nærhet, eller de kan bli unnvikende som om de ikke trenger noen støtte og hjelp. Vi skiller mellom utrygg ambivalent og utrygg unnvikende tilknytning. Utrygg ambivalent tilknytning utvikles dersom foreldrene er uforutsigbare i samspillet. Disse foreldrene er tilgjengelige noen ganger, og viser manglende interesse andre ganger. Det er ikke mulig for barnet å vite hva det kan forvente av foreldrene. Samspillet skjer på foreldrenes premisser. Foreldrenes behov og tilstand blir satt høyere enn barnas behov. Disse barna kan bli veldig sutrete for å fremkalle foreldrenes oppmerksomhet, eller de kan bli veldig passive. De kan vise sterke reaksjoner ved adskillelse fra foreldrene. Ved gjenforening kan de vise blandede følelser. Utrygg unnvikende tilknytning vises ved at barnet ikke viser behov for omsorg og trygg havn. De har erfart at omsorgspersonen ikke liker den nærhetssøkende adferden. De sutrer lite, og ber ikke om trøst. De har lært å klare seg selv, og viser få reaksjoner på adskillelse og gjenforening. Forskere fant en del barn som ikke kunne klassifiseres i trygg og utrygg tilknytning. Disse barna opplevde frykt til foreldrene. Dette er komplisert for barnet. Når barnet har behov for en trygg havn, må det søke støtte hos det mennesket det frykter. Barnets frykt blir økt, ikke dempet slik som en trygg havn gjør normalt sett. Barnet vil utvikle et desorientert tilknytningsmønster. Barn i denne gruppen er

de som opplever mishandling, har psykisk syke foreldre eller rusavhengige foreldre (Drugli, 2013).

2.4.2 Regulering av følelser

Barnet får hjelp fra tilknytningspersonen til å forstå og mestre situasjoner der det opplever utrygghet og frykt. Spedbarnet er ikke født med evnen til å regulere sine følelser. I de tre første leveårene er barnet avhengig av en omsorgsperson for å regulere tilstanden. Når barnet blir eldre lærer det etter hvert å regulere følelsene uten hjelp fra en omsorgsperson. Å lære å regulere sine følelser er noe av det mest sentrale for barnas utvikling. Spedbarnsforskning viser at de tre første årene er veldig viktig for å lære selvregulering. Å kunne regulere sine følelser er en forutsetning for sosial kompetanse. Når du kan regulere negative følelser er det enklere å gå inn i konstruktivt samspill med mennesker. Oppmerksomheten kan rettes mot omgivelsene istedenfor egne følelser. Det er derfor grunnleggende å kunne lære å regulere seg for å kunne delta i det sosiale fellesskapet (Solheim, 2013).

2.4.3 Sekundær omsorgsperson

Barnet kan knytte seg til flere omsorgspersoner, men som oftest foretrekker de en primær tilknytningsperson, som regel mor, men i Norge har fedre god kontakt med sine barn og kan også være en primær omsorgsperson. I tillegg til disse primære relasjonene vil barnet utvikle sekundær tilknytning til flere personer. Det fremmer barns trivsel og psykiske helse at det har tre eller flere sekundære tilknytningsrelasjoner. Det er viktig for barnet å ha tilgang til en sekundær tilknytningsperson dersom de må være adskilt fra den primære tilknytningspersonen (Drugli, 2013).

2.5 Hva fremmer trygg tilknytning?

En sentral faktor for å etablere en trygg tilknytning mellom voksne og barn, er *sensitive voksne*. De voksne må reagere raskt og hensiktsmessig på barnets signaler. Barnet opplever da å bli forstått, og får det det har behov for. For å være sensitiv må vi være oppmerksomme på barnet, og vi må være i stand til å tolke dets signaler, reaksjoner og uttrykk. Barn har ulike temperament og viser sine følelser på ulike måter. Vi voksne må være i stand til å tilpasse samspillet til barnets behov, og sette våre egne behov til sides (Drugli, 2013). På sin forelesning ved HiNe presenterte Drugli trygghets sirkelen, (COS- Circle of Security) (Vedlegg 3) som er utformet av Cooper, Hoffman, Marwin og Powel, 1999. Den illustrerer barnas emosjonelle behov.

For at den voksne skal være tilstrekkelig sensitiv overfor hvert enkelt barn er det en forutsetning at det ikke kan være for mange barn per voksen på avdelingen. Store grupper vil føre til at de voksne er mindre sensitiv overfor hvert enkelt barn. For å fremme tilknytning må det være positive samspillsrelasjoner mellom de voksne og hvert enkelt barn, med en viss frekvens. Dette løser de fleste barnehager ved å dele opp barnegruppa i flere *små grupper*, eller at de voksne har et særlig ansvar for noen av barna (Drugli, 2013). Drugli viser til en nederlandsk studie som viser at barn-voksen ratio på 3:1 skaper bedre samspill enn 5:1, særlig for de små barna.

Barnets temperament spiller en rolle for samspillet mellom barn og voksne. Det oppleves lettere både for barnehagepersonell og foreldre å etablere godt samspill med barn som har et lett temperament, enn med barn som har et vanskelig temperament. Vanskelige temperament kan være at barnet gråter mye, og har vansker for å regulere negative følelsesuttrykk. Det kan være at de er aktive. Eller de kan være irritable og lett vise negative følelser. Disse barna vil være i særlig risiko for å utvikle utrygg tilknytning både til foreldre og andre omsorgspersoner. Barnets kjennetegn matcher eller mismatcher med omsorgspersonenes. En utålmodig omsorgsperson vil ha en dårlig match med et irritabelt barn. Omsorgspersonens egne erfaringer med samspill i barndommen vil ha betydning når vedkommende skal etablere kontakt med barn. Men vi kan ikke trekke forenklete forklaringer ut ifra dette, fordi det fortsatt er mye vi ikke vet om dette, og det er flere faktorer som spiller inn i etableringen av kontakt mellom voksen og barn (Drugli, 2013).

Drugli (2013) viser til studier som har funnet ut at *barnets erfaringer* fra tilknytningen de har til sine foreldre har betydning for etableringen av tilknytning til personalet i barnehagen. Barn med en utrygg tilknytning til foreldrene vil stå i fare for å utvikle en utrygg tilknytning til personalet i barnehagen. Dette er en dobbel risiko, og kan være alvorlig for den videre utviklingen. Da de ikke får dekket sine grunnleggende behov hverken hjemme eller i barnehagen.

2.6 Emosjonell og atferdsmessig støtte

Under gjesteforelesningen med May Britt Drugli, Liten i barnehagen, 24.10.14 ved Høgskolen i Nesna, videre benevnt som HiNe, brukte hun begrepet *emosjonell og atferdsmessig støtte*. Det forutsetter et positivt klima som er preget av respekt for barna, gode relasjoner, fysisk og psykisk nærhet, blikkontakt, varme, affektinntoning (lese og bekrefte

følelser), gjensidighet og glede av å være sammen. Da ser vi barn som viser glede, trivsel, lek, positiv atferd. Og vi ser lite venting og lite vandring.

Vygotskijs sosiokulturelle teori om læring ser jeg også som viktig i forhold til min problemstilling. Et sentralt poeng er at utvikling har utgangspunkt i sosial aktivitet (fellesskapet). Individuell og selvstendig tenking er sosialt betinget og er et resultat av sosialt samspill mellom barnet og andre mennesker. Sosial aktivitet skaper individuell utvikling. Utviklingen er slik at barnet går *fra* og kan en ting sammen med andre, *til* og kan det alene. Fordi et barn er i stand til å gjøre noe sammen med andre før det kan det alene, utviklet Vygotskij en teori om *den proksimale utviklingssonen*. Vi må vurdere hva barnet kan alene og hva det kan med hjelp. Forskjellen mellom disse nivåene kalles den proksimale utviklingssonen. Den pedagogiske utfordringen blir å utnytte denne sonen, slik at barnet kan gjøre oppgaven alene (Imsen, 2005). Skodvin (2006) viser til Wood, Bruner og Ross som brukte begrepet *scaffolding*, oversatt til *stillasbygging*, dette beskriver hvordan et barn gjennom voksenhjelp kan utføre en oppgave som i utgangspunktet ligger utenfor mestringsområdet.

3.0 Metode

I dette kapittelet skal jeg begrunne mitt valg av metode, og hvordan jeg gikk frem med mine undersøkelser. Tilslutt presenterer jeg noen kritiske blikk på undersøkelsen som bidrar til feilkilder i rapporten.

3.1 Metodevalg

Metoden sier noe om hvordan vi fremskaffer oss, eller etterprøver kunnskap. Aubert (1985) i Dalland (2013) sier at metoden er en fremgangsmåte eller middel til å komme frem til ny kunnskap eller løse problemer. Alle midler som fører til formålet hører til arsenalet av metoder.

Hermeneutikk betyr fortolkningslære. Det vil si å finne ut av eller fortolke noe som er uklart (Dalland, 2013). Formålet med denne rapporten er å få forståelse for hva som styrer vår praksis. Det er ikke mulig å telle seg frem til denne forståelsen. Derfor har jeg valgt kvalitative undersøkelsesmetoder. Det er en metode som fanger opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle. Denne metoden går i dybden og får frem mange opplysninger om få undersøkelsesenheter. Intervjuet er fleksibelt uten faste svaralternativ og observasjonene er ustrukturerte. Jeg som forsker har direkte kontakt med feltet, og det er et

jeg-du forhold mellom forsker og informanter. Innsamlet materiale skal få frem sammenheng og helhet (Dalland, 2013).

3.2 Valg av innsamlingsmetode

Jeg ønsker å se førskolelærernes handlinger. Handlingene er styrt av deres tanker og forståelse. For å forstå førskolelærernes handlinger har jeg valgt å bruke to metoder, både intervju og observasjon. Det viktigste redskapet vi har i arbeid med andre mennesker er samtalen. Veien er kort fra den profesjonelle samtalen til forskningsintervjuet. I forskningsintervjuet er intervjueren og informanten sammen om å danne kunnskap (Dalland, 2013). Observasjon er å legge merke til det som skjer på en særlig oppmerksom måte, det vi ser i observasjoner danner et viktig grunnlag for refleksjon (Gjøsund og Huseby, 2007). I denne rapporten danner observasjonene, sammen med svarene fra intervjuene, grunnlaget for drøftingen. Jeg har også studert noen planverk for informantbarnehagene. Disse dokumentstudiene ga ingen funn som var relevant for temaet i denne rapporten.

3.3 Valg av informanter

Jeg bor i et lite samfunn og jeg nevner ikke navn på hverken barnehagene eller informanter. Jeg benevner dem som barnehage 1 og 2 og førskolelærer 1 og 2. Barnehagene er litt tilfeldig valgt. Jeg begynte med å kartlegge hvilke barnehager som hadde 1-åringer. Det var uaktuelt å forske i egen barnehage, og siden min barnehage og min avdeling er en av barnehagene i området med flest 1-åringer ble det litt vanskelig å finne to andre barnehager. Det er flere faktorer og ta hensyn til, i en barnehage var det helt nytilsatt pedagogisk leder, i en annen var pedagogisk leder sykemeldet, dermed endte jeg opp hos disse to barnehagene.

Begge informantene var kvinner. Førskolelærer 1 har jobbet som pedagogisk leder i 8 år, alle årene i barnehage 1. Førskolelærer 2 har jobbet i 14 år, 9 år i barnehage 2. Ingen av dem hadde videreutdanning, og heller ikke fordypning i småbarnspedagogikk. Avdelingene var like stor i antall barn, men barnehage 2 hadde som nevnt mest 2- åringer. Barnehage 1 hadde også 2- åringer, men ikke like stor andel.

3.4 Gjennomføring av undersøkelser

Det var viktig for meg å opprette tillit til barnehagene jeg skulle gjøre undersøkelser i. Jeg tok først kontakt via mail med styrerne i barnehagene. De videreformidlet kontakt med de aktuelle førskolelærerne som var pedagogiske ledere på småbarnsavdelingene. Jeg utarbeidet et brev med informasjon om mitt tema og problemstilling. Og jeg informerte om min

taushetsplikt og at lydfilene fra intervjuene kun skal høres av meg og slettes etter at rapporten er godkjent. I rapporten blir informantene anonymisert og de vil ikke være gjenkjennbare. Dette brevet, samt brev fra utdanningsleder ved Høgskolen ble sendt til de aktuelle førskolelærerne.

Jeg hadde på forhånd utarbeidet 8 spørsmål i intervjuguiden (Vedlegg 3). Ingen av informantene ba om å få tilsendt spørsmålene på forhånd. Men førskolelærer 2 virket litt usikker før vi startet lydopptaket. Jeg tilbydde henne å lese over spørsmålene i intervjuguiden først, noe hun gjorde. For å få korrekt innhold på intervjuene, og for å holde fokus på informantene fremfor å notere, benyttet jeg lydopptak under intervjuene. Jeg opplevde ro og tilstedeværelse fra begge informantene mine, men begge var litt nervøse i forhold til lydopptakene. Jeg fokuserte på å la informantene snakke uten at min førforståelse skulle prege dem. Begge intervjuene ble veldig korte, bare cirka 10 minutter. Men i tillegg til intervjuene snakket begge informantene både litt før og etter lydopptakene, og de fortalte litt mens jeg gjorde observasjonene på avdelingen. Dette noterte jeg ned. Etter avtale med informantene gjorde jeg observasjonene fra morgenen av, dette var mest praktisk fordi barna sover utpå dagen. Jeg valgte bevisst ikke å være tilstede når foreldrene leverte barna i barnehagen. Fordi jeg er ukjent og har et kort besøk i barnehagen, vil kanskje foreldrene føle en usikkerhet i forhold til meg. I barnehage 1 var jeg i flere timer, mens jeg i barnehage 2 kun var en times tid, da det viste seg at 1-åringen deres var syk og ble sendt hjem. Under observasjonene noterte jeg meg relevante ting. Etter Druglis forelesning ved HiNe ble det klarere for meg hva jeg skulle se etter i mine observasjoner. Det jeg fokuserte på under observasjonene var kommunikasjon og samspill, både mellom barna og mellom de voksne og barna, og jeg observerte barnas adferd. Jeg observerte også hvilke rutiner de hadde. Da jeg kom til første Ved observasjon i barnehage 1 informerte førskolelærer 1 om at de akkurat hadde byttet lokaler med en annen avdeling fordi disse lokalene var bedre egnet for de minste barna. Jeg bestemte meg da for å se på hvordan det fysiske miljøet var utformet. Etterpå kategoriserte jeg funnene fra både intervju og observasjon med markeringstusj.

3.5 Kritikk til undersøkelsen og feilkilder

På grunn av tidsrammen i jobben med denne rapporten har jeg valgt to barnehager med 1-åringer, som ligger relativt nært der jeg bor. Jeg kunne med fordel ha valgt tre barnehager, men siden jeg både skulle observere og intervju, kreves det mye tid på dagtid, noe som er vanskelig siden jeg har fast jobb ved siden av studiet. Såpass få undersøkelser gir meg ikke grunnlag for å generalisere førskolelæreres jobb med 1-åringene, men jeg føler jeg fikk et

godt innblikk i hva som er viktig i forhold til 1-åringen i barnehagen. Spesielt i barnehage 1 opplevde jeg å få mye nyttig informasjon. I barnehage 2 besto småbarnsavdelingen i hovedsak av 2-åringer, kun en 1-åring, som ble sendt hjem den dagen fordi han var syk.

Førskolelæreren hadde erfaring med 1-åringer fra tidligere, så gjennom intervjuet fikk jeg svar på det jeg ville undersøke, men observasjonene var dessverre ikke så matnyttige. Det var synd jeg ikke fant en barnehage med flere 1-åringer. Dette er en feilkilde i mitt arbeid. Mine intervju var korte, bare cirka 10 minutter. Jeg vet ikke hva som er årsaken til at intervjuene ble så korte. Det kan være min utforming av spørsmålene. Men begge virket litt nervøse i forhold til lydopptakene, det kan være en årsak. I arbeidet med å drøfte mine funn, oppdaget jeg at jeg i intervjuene ikke hadde fått svar på *hvorfor* det er viktig at barna får dekket sine behov for trygghet og nærhet i barnehagen. Jeg ser da at mitt spørsmål om barnas behov er for lite presist, og at jeg her burde kommet med et oppfølgingsspørsmål. Dette har jeg ikke tenkt over, og begrunnelsen for det er at fokuset i min problemstilling var *hvordan* førskolelærerne ivaretar 1-åringen.

4.0 Analyse og presentasjon av resultat

I dette kapittelet skal jeg presentere mine funn som jeg ser som relevant i forhold til problemstillingen min: *Hvordan ivaretar førskolelærere 1-åringens behov for tilknytning og trygghet gjennom omsorgsarbeidet i barnehagen?* Jeg presenterer først funnene fra intervjuene, så funnene fra observasjonene etterpå. Jeg har kategorisert funnene i tema.

4.1 Intervjuene

4.1.1 Behov

Førskolelærer 1 mener at det er primærbehovene med mat og søvn som er det viktigste, men det er også viktig at de skal bli trygge. Hun sier de tar individuelle hensyn i forhold til behov, og at barnas behov styrer dagens innhold. Hun sier også at hun føler at barna får dekket sine behov i barnehagen. Hun mener også at det er viktig at foreldrene blir trygge til barnehagen. Førskolelærer 2 mener det er trygghet og tilknytning til de voksne som er det viktigste. Hun sier også at det er viktig med tid og kos. Hun sier at de må ta hensyn dersom en 1-åring sover to ganger i løpet av dagen, men at per dags dato sover alle samtidig på avdelingen.

4.1.2 Relasjon

Førskolelærer 1 sier at de er begynt med å invitere barna og foreldrene til barnehagen på besøk når de har fått tildelt plass hos dem, cirka 1-2 mnd før oppstart. Begge informantene

sier at det er viktig å være nær dem, sitte på gulvet og være tilgjengelig. Barna skal få et fang å sitte i eller litt kos hvis de trenger det. Førskolelærer 2 sier at hun snakker mye med dem, og tuller med dem for å få kontakt. Førskolelærer 2 sier også at hun synes det er viktig at hun er seg selv i møte med barna. At hun ikke forandrer seg, fordi de skal lære å bli kjent med henne. Begge sier at barnas personlighet har betydning for relasjonsbyggingen. Noen er mer sjenerte enn andre.

4.1.3 Foreldresamarbeid

Begge informantene sier at foreldresamarbeidet har betydning for 1-åringen i barnehagen. Førskolelærer 1 sier at det er viktig at foreldrene blir trygge til barnehagen. Dette besøket som de har på forhånd (som nevnt i avsnittet om relasjon) er for å gjøre både foreldre og barn litt tryggere før oppstart. Dette hadde de fått positive tilbakemeldinger på fra foreldre. Hun sier også at foreldrene har ønsker om at det er viktig å prioritere barnas primærbehov i barnehagen. Hun har også opplevd at foreldrene kan ha urimelige krav i forhold til hva barna skal få oppleve eller gjøre i barnehagen, da så hun på det som viktig å forklare for foreldrene hva som er viktig for barna når de er så små. Førskolelærer 2 sier at en utfordring i relasjonsbyggingen kan være foreldrene, hvor åpne de er.

4.1.4 Aktiviteter

Informantene vektla voksenstyrte aktiviteter litt ulikt. Førskolelærer 1 sa at de jobbet med prosjekt, men at de hadde vært litt avventende på grunn av at de nettopp hadde flyttet lokaler. Men det var meningen å ha aktiviteter i forhold til prosjektet kanskje 1-2 dager i uken. Hun fokuserte på at de måtte føle seg frem med tanke på barnas utgangspunkt. Kanskje ville de ikke delta i aktiviteter. Det var ingen fastlagte aktiviteter i en ukeplan. Førskolelærer 2 sa at de hadde noen dager med fastlagte aktiviteter på en ukeplan. Men i forhold til de minste var det viktig å ikke ha for lange økter. I og med at de hadde flest 2-åringer deltok 1-åringen på de samme aktivitetene, men på sine premisser. Hun kunne ikke stille de samme kravene til en 1-åring. Hun sa også at det var mange hverdagslige ting og rutiner som var lærings situasjoner for barna. Hun nevnte blant annet mating av småfugler utfor vinduet.

4.1.5 Oppmerksomhet

Begge førskolelærerne sa at de hadde tid til alle barna på avdelingen. De følte at de hadde kontakt med alle barna i løpet av en dag, barna måtte ikke kjempe om oppmerksomheten. De sa også at de hadde god voksentetthet på avdelingen.

4.2 Observasjonene

4.2.1 Fysisk miljø

I barnehage 1 hadde småbarnsavdelingen nettopp byttet lokaler med en annen avdeling fordi disse lokalene var bedre egnet for de små. Det var et åpent og romslig lokale. Med vinduer helt ned til gulvet og leker plassert tilgjengelig for barna. I barnehage 2 hadde småbarnsavdelingen et relativt lite rom til sin base. De hadde flere rom tilgjengelig blant annet et stort fellesrom. Døra var lukket på basen. For å få tilgang på større areal måtte de åpne døra og da hadde barna tilgang på hele resten av barnehagen (et stort areal med mange barn). Også her var det vinduer helt ned til gulvet og lekene var tilgjengelig plassert.

4.2.2 De voksne

I barnehage 1 var de voksne nede på gulvet på barnas nivå, og de var godt fordelt i lokalet. De hadde en god inntoning mot barna. Altså rolig stemmebruk og blikkontakt. De var sensitive og ga rask respons på barnas signaler. Barna var satt ofte på fanget til en voksen. De var likens mot barna også utendørs. Utendørs så jeg også at de benyttet hverdagslige hendelser til læringssituasjoner for barna. For eksempel da det kjørte en traktor forbi og da regnbuen viste seg på himmelen snakket de med barna om dette. De voksne tok hensyn til at barna hadde individuelle behov. Barna hadde individuelle sovetider. Noen av barna sov i vogn i et uteskur, mens noen sov i seng inne på et soverom. De la opp til felles måltider, men noen spiste utenfor måltidene fordi fellesmåltidet kolliderte med deres sovetider. Også i barnehage 2 var de voksne nede på gulvet i barnas nivå. De hadde en tilpasset innstilling til 1-åringen. De var sensitive og ga saks respons på barnas signaler. Flere av barna, og spesielt 1-åringen, fikk tilbud om et fang og sitte i ved behov. Han fikk også ekstra støtte og oppmuntring i den tilrettelagte aktiviteten som foregikk når jeg var der. Jeg observerte ingen individuelle sovetider, og på spørsmål om det fikk jeg til svar at han hadde tilpasset seg de eldre barnas sovetider, men i starten hadde han hatt behov for tilpasset sovetider. På grunn av kort observasjonstid (jfr kapittel 3.4) i barnehage 2 var jeg ikke tilstede under måltidene.

4.2.3 Barna

I barnehage 1 observerte jeg rolige og glade barn. Det var ingen tilløp til konflikter og de virket veldig fornøyde. Jeg så trivsel, lek og positiv adferd hos barna. Barna var fordelt i lokalet der de voksne var. Det var lite vandring på barna. I barnehage 2 observerte jeg også glade og fornøyde barn, men her observerte jeg også litt kniving og små konflikter mellom barna. Det var lite vandring blant barna, men en lukket dør forhindret det. 1-åringen deltar på

samme aktivitet som de 2-åringene. Han trakk seg litt unna barna og aktiviteten noen ganger, da fikk han oppmuntring, hjelp og et fang å sitte i. Han var også på utforsking på egen hånd i lokalet i perioder, men søkte et fang innimellom. Dette ser jeg i sammenheng med trygghetssirkelen (Drugli, HiNe, 2014)

5.0 Drøfting av funn

I dette kapittelet skal jeg drøfte mine funn opp imot litteraturfunnene for å se om de gir et svar på min problemstilling.

Det informantene sa om 1-åringens behov er i tråd med det Maslow sier om at primærbehovene for mat og søvn må tilfredsstilles først (Imsen, 2005). Behovet for trygghet er på trinn 2 i hierarkiet. Førskolelærer 1 sa at foreldrene hadde ønsker om at det var viktig å prioritere barnas primærbehov i barnehagen. Askland og Sataøen (2000) viser til spedbarnsforskning, som har konkludert med at behovet for relasjoner er et grunnleggende behov for barnet. Ut i fra det ser jeg at disse behovene kommer nedover i hierarkiet på samme nivå som mat og søvn. Dermed blir det like viktig å ivareta behovet for trygghet og nærhet, som behovet for mat og søvn. Ut i fra mine observasjoner så jeg i stor grad samsvar mellom holdning og handling. De voksne ivaretok barnas behov for trygghet og nærhet gjennom å være tilgjengelig slik at barna kunne søke til dem, noe jeg så at barna ofte gjorde. Dette er i sammenheng med trygghetssirkelen som Drugli viste til, på forelesning ved HiNe. Begge informantene sa også at de følte at de hadde god tid til å gi alle barna nærhet og den oppmerksomheten de hadde behov for.

I forhold til mat og søvn fikk jeg litt ulike funn. Der barnehage 1 tok hensyn til individuelle forskjeller så jeg at barnehage 2 i større grad la opp til fellestider for både soving og måltider. Dette kan skyldes at barnehage 2 i hovedsak hadde 2-åring på sin gruppe og at det da er lettere at den ene 1-åringen tilpasser seg de andres rytme. Førskolelærer 2 sa at han var opptatt med det som foregikk på avdelingen og viste sjelden tegn til tretthet tidligere på dagen. I oppstarten hadde han hatt behov for andre sovetider, noe han da fikk.

I forhold til relasjonsbygging mellom de voksne og barna opplyste begge informantene at det var viktig å være nær barna og å være tilgjengelig. Barna må få nærhet og et fang hvis de har behov for det. De nevnte ikke ordet sensitiv, men mine observasjoner viste at de var sensitive og raske på å gi respons på barnas signaler slik som Drugli (2013) sier er en faktor for å fremme trygg tilknytning. Førskolelærer 2 sier at hun snakker mye med barna og tuller med

dem for å oppnå kontakt. Å snakke mye med dem ser jeg på som svært viktig i forhold til å stimulere barnas språkutvikling, og det kan også være viktig for å hjelpe barna å sette ord på sine følelser. Dette å tulle med dem for å oppnå kontakt kan også være nyttig, men jeg tenker at det må være viktig å være bevisst at en samtidig klarer å være sensitiv for barnas signaler. Klarer en ikke det kan det hemme ei trygg tilknytning. Begge barnehagene hadde en liten gruppestørrelse og voksen-barn rate på minimum 1:3. Dette er i følge Drugli (2013) viktige faktorer for å fremme trygg tilknytning. På spørsmål om utfordringer i relasjonsbyggingen nevnte begge informantene at barnas personlighet kunne spille en rolle for hvor enkelt eller vanskelig det var å få kontakt med barna. Det de nevnte som årsak var at noen barn var sjenerte. Drugli (2013) sier at både barnets temperament og barnets erfaringer fra tilknytningen til sine foreldre spiller en rolle for samspillet mellom barnet og de voksne. Dette blir det svært viktig at jeg som førskolelærer har et bevisst forhold til. Dersom personalet opplever at det er vanskelig å etablere samspill med et barn, kan årsaken være at de har en utrygg tilknytning til sine foreldre. Disse barna står i fare for å utvikle utrygg tilknytning til andre voksne også. Å ha minst en trygg tilknytningsrelasjon er viktig for barnets utvikling (Drugli, 2013). Da blir det svært viktig at vi er bevisst og jobber for at barna skal oppnå trygg tilknytningsrelasjon til oss.

Førskolelærer 1 sier at det er viktig at foreldrene blir trygge på personalet i barnehagen. I teorikapittelet har jeg nevnt at Bronfenbrenners teori er viktig for å beskrive hvorfor barnehagen er en viktig arena i forhold til barnas utvikling. Slik jeg ser det bygger Bronfenbrenners teori også opp under viktigheten av et godt foreldresamarbeid, vi må se barnets miljø i en helhet. Han er kritisk til utviklingsteori som ser på barnet som et individ uten å betrakte miljøet og det sosiale samspillet barnet deltar i (Imsen, 2005). Dermed blir det viktig å ha en god relasjon til foreldrene. Dersom foreldrene er utrygge i forhold til å levere barna i barnehagen vi barna oppfatte dette, og barna vil oppleve det som utrygt å komme til barnehagen. Førskolelærer 2 sier at foreldrenes åpenhet ovenfor barnehagen har betydning for relasjonsbyggingen til barnet. Da blir det viktig at vi legger til rette for en god relasjon til foreldrene. Førskolelærer 1 sa også at foreldrene gir tilbakemeldinger på hva de synes er viktig for barna i barnehagen. De fleste har ønsker om å prioritere primærbehovene, mens andre har urimelige krav i forhold til barnas nivå og behov. Da blir det viktig å forklare med bakgrunn i hva vi ser som hensiktsmessig i forhold til barnas alder og nivå.

Mine observasjoner viste blide og fornøyde barn i begge barnehagene. Ulikhetene jeg så var at selv om barna i barnehage 2 var blide og fornøyde, så jeg mer uro og tilløp til konflikter

mellom barna. Dette kan ses i sammenheng med det fysiske miljøet. Førskolelærer 1 sa at de akkurat hadde byttet lokaler med en annen gruppe fordi disse lokalene var bedre egnet for de yngste. Erfaringen var at barna ble mer tilfredse og i de nye lokalene. Barnehage 1 hadde romslige lokaler, mens barnehage 2 hadde små lokaler. De hadde for øvrig tilgang på større lokaler, men hvis de åpnet opp til disse lokalene, fikk barna samtidig tilgang til hele barnehagens lokaler som var ganske store. På spørsmål om hvordan det fungerte dersom døren ble åpnet, sa førskolelærer 2 at det kunne bli en del vandring blant barna. I barnehage 1 så jeg lite vandring blant barna. Drugli nevnte i sin forelesning ved HiNe at lite vandring var et av tegnene på et positivt klima på avdelingen. Gjennom observasjonene ser jeg at utformingen av det fysiske miljøet kan være en faktor. Jeg opplevde at lokalene i barnehage 1 innbydde til mer fordeling utover i lokalene. Årsaken til at jeg opplevde det slik kan jo være at det var færre barn tilstede i barnehage 1, enn i barnehage 2. Men barnehage 1 sine lokaler var større enn barnehage 2 sine, fordi barnehage 2 måtte åpne opp til hele barnehagen for å utnytte sitt område. Det trengte ikke barnehage 1 å gjøre, de hadde sitt område avgrenset fra resten av barnehagens lokaler.

I forhold til min problemstilling om 1-åringens behov for nærhet og trygghet kan det være relevant å se på bruken av voksenstyrte aktiviteter, hvordan og hvor ofte dette skjer. Begge informantene sa at i aktiviteter som krevde konsentrasjon var det nødvendig med korte økter for de små. Førskolelærer 2 sa at det lå mye læring i hverdagsaktiviteter og rutiner, som for eksempel det å mate småfuglene utenfor vinduet. Førskolelærer 1 nevnte ikke noe om læring i hverdagssituasjoner, men i mine observasjoner så jeg at de gjorde det i praksis. Dette tenker jeg er i tråd med Vygotskijs teori om stillasbygging og den proksimale utviklingssonen (Imsen, 2005). Vi må ikke stille for store krav i forhold til barnas nivå. Vi må vurdere hva som er innenfor deres mestringsområde og legge opp aktiviteter ut i fra det.

5.1 Svar på problemstilling

I denne rapporten har jeg forsøkt å finne svar på problemstillingen:

Hvordan ivaretar førskolelærere 1-åringens behov for tilknytning og trygghet gjennom omsorgsarbeidet i barnehagen?

Slik jeg ser det har begge informantene tanker, holdninger og handlinger som er i tråd med de teorifunnene jeg har gjort i arbeidet med denne rapporten. Min merforståelsen etter å ha jobbet med denne rapporten har på mange måter bekreftet min førforståelse. Gjennom litteraturstudiene har jeg fått en enda større forståelse av at barnehagen spiller en svært viktig

rolle i forhold til barnas videre utvikling. Jeg tenker da på Bronfenbrenners systemteori, som beskriver alle områder som direkte og indirekte påvirker barnas utvikling (Imsen, 2005). Barnehagen og de voksnes kompetanse på å bygge trygge tilknytningsrelasjoner til hvert enkelt barn blir en svært viktig faktor. Og da tenker jeg kanskje spesielt på barn i risikogrupper. Dette kommer ikke så tydelig frem i teorikapittelet, men i følge Drugli (2013) viser forskning at barnehager med god kvalitet på samspillet mellom de voksne og barna har spesielt positiv betydning for barn i belastende familieforhold, som for eksempel barn med psykisk eller fysisk syke foreldre, økonomiske vansker, samlivsvansker, arbeidsledighet, negativ oppdragerstil og lignende.

Et viktig punkt er at spedbarnsforskning viser at behovet for relasjoner er like viktig som mat og søvn for et spedbarn, altså et primærbehov (Askland og Sataøen, 2000). I følge mine funn gjennom arbeidet med denne rapporten er det viktig å være nær barna, vi må være på deres nivå og være sensitive på barnas signaler, og være tilgjengelig for dem. I trygghets sirkelen (vedlegg 3) kalles dette *trygg havn*. *Trygg havn* og *trygg base* blir viktige begrep i forhold til min problemstilling. Det blir også viktig å være fleksible i forhold til individuelle forskjeller når det gjelder behov for søvn og måltider. Det lar seg ikke alltid gjennomføre og ha et felles måltid på avdelingen.

6.0 Avslutning

Denne rapporten har belyst temaet 1-åringen i barnehagen, og hvordan førskolelærere ivaretar deres behov for omsorg og tilknytning.

Mine funn er basert på undersøkelser fra to ulike barnehager, og jeg kan ikke generalisere med å si at dette er en standard. Jeg ser at det er sammenheng mellom holdning og handling i disse barnehagene, og at det også er sammenheng mellom deres praksis og den teori jeg har funnet gjennom litteraturstudier. Rapportens funn kan også brukes til videre refleksjoner rundt temaet 1-åringen i barnehagen. Og kanskje spørsmålet *hvorfor* det er viktig å ivareta 1-åringens behov for tilknytning, kan være et lærerikt utgangspunkt for videre litteratursøk og refleksjon.

Litteraturliste

Askland, L. og Sataøen, S.O. (2000) *Å høyre til*. Oslo: Gyldendal

Barnehageloven (2005) *Lov om barnehager av 17.juni 2005 nr 64*

Dalland, O. (2013) *Metode og oppgaveskriving* (5.utg). Oslo: Gyldendal

Drugli, M.B. (2010) *Liten i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm as

Gjøsund, P og Huseby, R. (2007) *I fokus. Observasjonsarbeid i barnehagen* (2.utg).Damm.

Imsen, G. (2005) *Elevenes verden* (4.utg.).Oslo: Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet (2011) *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo:

Kunnskapsdepartementet.

Skodvin, A. (2006) Lev Semjonovitsj Vygotskij: Utvikling i kulturhistorisk perspektiv. I

Gulbrandsen L.M. (red.) *Oppvekst og psykologisk utvikling. Innføring i psykologiske perspektiver*. (s.228-246) Oslo: Universitetsforlaget.

Smith, L. (2006) Bowlbys teori om barnets bånd og empiriske studier av tilknytning. I

Gulbrandsen L.M. (red.) *Oppvekst og psykologisk utvikling. Innføring i psykologiske perspektiver*. (s.139-171) Oslo: Universitetsforlaget.

Solheim, E. (2013) *Utviklingsstøttende samspill i barnehagen – fokus på de minste barna*. I

Kvello, Ø.(red.) *Barnas barnehage 2- Barn i utvikling* (s.98-133) (2.utg). Oslo:

Gyldendal

Søbstad, F. m.fl (2005) *Rapport fra arbeidsgruppe om kvalitet i barnehagen*. Oslo: Barne- og

familiedepartementet.

Tholin, K.R. (2013) *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg 1

Beathe Hagen Tolkmo
Nedre Villmones 3
8646 Korgen

Til ..... barnehage

Korgen, 14.10.14

Forespørsel om deltakelse i undersøkelse i forbindelse med studie

Mitt navn er Beathe Hagen Tolkmo, jeg er 36 år, og sisteårsstudent ved førskolelærerlinja på Høgskolen i Nesna. Jeg skal skrive en profesjonsoppgave dette semesteret. Denne oppgaven er forskningsbasert og det stilles krav til at studentene skal gjøre undersøkelser ute i barnehagene.

Tema for utdanningen er *Den profesjonelle førskolelæreren*.

Jeg har valgt 1-åringen i barnehagen som tema. Min problemstilling er «*Hvordan ivaretar førskolelæreren 1-åringens behov for trygghet og omsorg gjennom nære relasjoner?*»

Jeg ønsker å intervju 1 førskolelærer som jobber med denne aldersgruppen. Jeg ønsker også å ta noen observasjoner. Det jeg skal undersøke er relasjonen mellom de voksne og barna. Hva de gjør, hvordan de tilrettelegger dagsrytmen, og hvordan de skaper trygge baser.

Informanten blir anonymisert, og taushetsplikten gjelder for informasjonen som blir gitt. Både student og veileder er underlagt taushetsplikt.

Til intervjuet skal jeg bruke lydopptaker, etter at oppgaven er godkjent blir disse opptakene slettet. Dokumenter fra observasjonene vil også bli slettet.

Undersøkelsene starter i uke 42, og oppgaven skal være ferdig i uke 47. I uke 50 skal jeg forsvare oppgaven for faglærer og sensor. Min klasse skal være publikum.

All deltakelse er frivillig, og samtykke kan trekkes tilbake når som helst, uten begrunnelse. Jeg håper på positiv tilbakemelding fra dere.

Min veileder ved høgskolen er Anita Berg-Olsen, viser til brev fra utdanningsleder Signe Hansen, som ligger ved.

Jeg kan nås på telefon 97571652, og mail beathe.tolkmo.hagen@hemnes.kommune.no

Korgen

Dato

Beathe Hagen Tolkmo
student

Vedlegg 2

Intervjuguide

- Hvor lenge har du arbeidet i barnehage? Hvilken kompetanse har du? (videreutdanning/fordypning i småbarnspedagogikk?)
- Hvor mange barn og voksne har dere på avdelingen?
- Hva tenker du om 1-åringenes behov?
- Hvordan bygger du relasjoner til 1-åringene?
- Hvilke utfordringer møter du i relasjonsbygging? (Barns personlighet/temperament?)
- Hvordan ivaretar du 1-åringens individuelle behov?
- Hvilke hensyn tar du i forhold til 1-åringen når du planlegger dagens innhold? Noen spesielle hensyn i forhold til dagsrytmen?
- Opplever du at barna må kjempe om oppmerksomhet/voksenkontakt? Fortell.

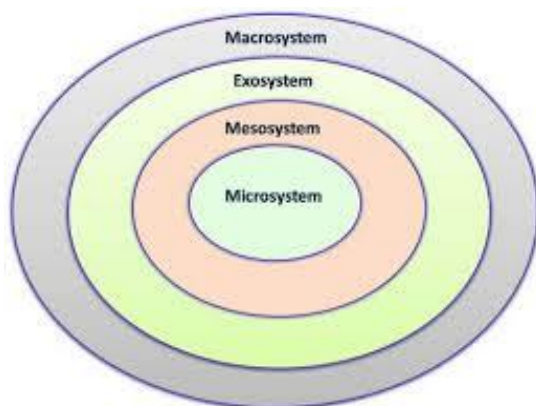

Vedlegg 3

Maslows behovspyramide

Bronfenbrenners økologiske modell

Trygghets sirkelen

